aan het Gereformeerd Gymnasium te Arnhem optrad en dit Gymnasium door zijn bijzondere paedagogische talenten tot bloei bracht, en daarna de zware taak op zich nam om als opvolger van Prof. Woltjer Sr. het rectoraat waar te nemen van ons Gymnasium te Amsterdam, heeft trots de vele bezwaren aan het dubbel ambt van docent en rector verbonden, toch den tijd kunnen vinden om een uitnemend proefschrift te schrijven over Melanchthon's beteekenis op philologisch gebied. En al raakt dit onderwijs meer in het bijzonder de philologische studiën, toch heeft de persoonlijkheid van Melanchthon zooveel beteekenis ook op kerkhistorisch gebied, dat we dankbaar zijn door deze studie een beter inzicht in de veelzijdige begaafdheid van dezen uitnemenden theoloog te hebben gekregen. Dr. Schainck heeft toch niet alleen in 't licht gesteld, welke beteekenis Melanchthon voor de taalstudie van het Grieksch heeft gehad, maar hij heeft zijn onderwerp breeder en dieper opgevat en ons tegelijk laten zien, welken invloed het Humanisme in en door Melanchthon op de Reformatie heeft uitgeoefend. Melanchthon heeft veel beter dan Luther den band weten te leggen tusschen Evangelie en wetenschap; daardoor is hij de praeceptor Germaniae, de organisator van het geleerde onderwijs der protestantsche Kerk geworden, zooals Paulsen het uitdrukt.

Aan dit Humanisme, d.w.z. de weeropleving der klassieke studiën, het weerkeeren tot de schatten van cultuur der klassieke oudheid, dankt het Protestantisme zoo veel. Niet alleen Melanchthon, maar ook Zwingli is door deze humanistische studiën tot de reformatie gebracht, en zelfs Calvijn heeft eerst door zijn humanistische vorming die rijpheid van geest gekregen, die hem tot zijn levenstaak bekwaam maakte. Maar aan dit Humanisme kleefden tegelijk wel ernstige gevaren. Niet alleen dat men teveel opging in den *schoonen vorm*, maar vooral, dat deze klassieke cultuur van den heidenschen geest doortrokken was, en die paganistische geest ook aan de geleerde beoefenaars zich meedeelde. Melanchthon heeft aan deze beide gevaren gelukkig weten te ontkomen. Hij heeft het Christendom in zijn zuiversten vorm met de edelste uitingen van de klassieke oudheid weten te verbinden. Daardoor is hij naast Luther de man geworden, die voor het Protestantisme tot zoo grooten zegen is geworden.

Al heeft Dr. Schainck slechts op een deel van dezen arbeid van Melanchthon de aandacht gevestigd, d.w.z., alleen op zijn beteekenis voor de studie van het Grieksch, toch heeft ook zoo dit proefschrift waarde om Melanchthon ons beter te doen kennen. En al moge uit dit onderzoek gebleken zijn, dat zijn werk, van zuiver wetenschappelijk standpunt bezien, slechts ten deele van beteekenis kan worden geacht, toch blijkt Melanchton's groote beteekenis daarin te hebben bestaan, dat hij de rijpe vrucht van het Humanisme aan de Protestantsche Kerk heeft geschonken.

Subsidieering van het Tooneel.

II.

Heeft dus ook naar onze overtuiging de Regeering tot roeping, het tooneel, waarvan zoo groote invloed op het volksleven uitgaat, op hooger zedelijk peil te brengen en voorzoover dit in haar macht staat, den zedebedervenden invloed van het tooneel tegen te gaan, dan kan tegen subsidieering van het Tooneel, *mits met dit doel*, geen principieel bezwaar bestaan.

Niet alsof we voor subsidieering van het Tooneel door den Staat, op zichzelf een pleidooi zouden willen voeren. Het tooneel is kunstgenot, en wie dit kunstgenot wil genieten, behoorde eigenlijk dit zelf te betalen. En zooals we die Kerk het gelukkigst achten, die door eigen middelen voor haar onderhoud zorgen kan en niet op den steun van den Staat rekent, zoo geldt dit ook van de kunst. Waar nog bijkomt, dat er althans voor ons gevoel iets onbillijks in schuilt, dat de belastingpenningen, door alle burgers van het land opgebracht, ook door hen die nooit de schouwburgen bezoeken en die zelfs van het Tooneel een afkeer hebben, gebruikt worden om het Tooneel te steunen.

Maar al achten we deze bezwaren, die tegen de subsidieering van het Tooneel zijn ingebracht, zeker niet gering, toch laat het zich denken, dat eene Christelijke regeering tot subsidieering overgaat, juist om daardoor invloed op het Tooneel te kunnen uitoefenen en den zedebedervenden invloed, die van het Tooneel uitgaat, zooveel mogelijk te stuiten.

Men vergete hierbij ook niet, dat de subsidieering van de kunst tegenwoordig in de lucht zit. Al zou deze Regeering de subsidie niet verleend hebben, dan zou een later liberaal of socialistisch kabinet dit toch gedaan hebben. Maar dan zonder aan deze subsidie nadere voorwaarden te verbinden, waardoor het Tooneel op hooger zedelijk peil zou gebracht worden. Het is uit dien hoofde wel te verstaan, dat deze Regeering door de subsidieering tegelijk invloed in goeden zin wilde uitoefenen.

Daarbij komt dat er ook onder de directies dezer schouwburgen zijn, die zelf gaarne betere tooneelstukken zouden willen opvoeren, maar door gebrek aan geld dit niet doen kunnen. De smaak van het publiek is zoo bedorven geworden door de lage en verderfelijke tooneelstukken, dat de opvoering van klassieke stukken geen publiek trekt en daarom niet loont. Zal de smaak van het publiek allengs verbeterd worden, dan moet zulk een tooneel-directeur eerst in staat worden gesteld den strijd om het bestaan te kunnen volhouden. En de Regeering kan dus, door zulk een tooneel-directie te steunen, medewerken om het zedelijk peil van het tooneel te verhoogen.

Maar zal dit doel bereikt worden, dan spreekt het ook vanzelf, dat de *meest afdoende waarborgen* zullen moeten geëischt worden, dat zulk een subsidie alleen dan gegeven wordt, wanneer al wat zedebedervend werken kan, voorkomen wordt. Of het mogelijk zal zijn zulke waarborgen te vinden, beoordeelen we niet. Het ingediende wetsontwerp heeft naar het oordeel van de christelijke partijen in de Kamer die waarborgen niet voldoende geschonken, en daarom hebben zij er zich tegen verklaard. Maar hoe men hierover ook denken moge, zeker is, dat elke subsidie aan het Tooneel, die alleen strekken zou om het Tooneel als kunst te steunen, maar die niet tegelijk diende om den zedebedervenden invloed van het Tooneel op het volk tegen te gaan, door ons zoo beslist mogelijk afgekeurd worden moet.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van Mevr. de Wed. Ds. D. te Bussum f 5; van den Heer J. van Dijk Wz. te Meppel als gevonden in de collecte Geref. Kerk f 2.50, met bijschrift „eerste „Premie van de Ouderdomsrente Letter G.-W."

Ds. J. H. Houtzagers, em. pred.,
Voorzitter.

Arnhem, Velperweg 88.

Leestafel.

Ds. T. Ferwerda, De Kinderdoop, in zijn beteekenis voor onzen tijd. Wed. G. van Soest — Amsterdam 1919.

Geen verhandeling in boek-, maar preek in brochurevorm.

Catechismus-preek over vraag 74 met, als thema: de kinderdoop in zijn beteekenis voor onzen tijd en, als partitie: de kinderdoop en onze levensrichting, levensroeping en levensvreugde. Exemplaar van 'n preeksoort dat op de markt niet ontbreekt, al is zij er ook niet mee overvoerd.

* * *

Kenmerkend voor deze soort is, dat de omvang in omgekeerde verhouding staat tot den inhoud, wat bij minderwaardig soort andersom is.

Ook dit exemplaar toch heeft weinig omvang, even 16 bladzijden en veel inhoud, al de ingrediënten, die in *de* preek hooren.

En dat zijn heel wat.

De preek toch moet, als een op vele lichamelijke functies werkend geneesmiddel, inwerken op het denkend, voelend en willend ik van hen, die haar hooren.

Ook moet zij, als sommige geneesmiddelen, snel haar werking doen.

Voor het bereiden van dit soort preeken is dan ook noodig bedrevenheid in wat ik zou willen noemen geestelijke pharmacognosie of kennis van de geestelijke geneesmiddelen. Men moet die medicamenten kennen, teerien of zoms verschaald of bedorven zijn, en zorgen voor een juiste vermenging.

Met het oog op de snelle werking is bovendien omzichtigheid met de verdunning noodig. Een dûs toebereide preek is dan ook, gelijk deze, even kort als krachtig.

* * *

Deze Catechismus-preek is al eenigen tijd geleden uitgegeven. 't Zal dus wel op een herfstavond geweest zijn, dat zij door Ds. Ferwerda werd uitgesproken in een van de Amsterdamsche kerkgebouwen.

Ik weet niet in welk; laat het zijn geweest in een van die waar men meer dan één gaanderij heeft. 't Zal er wel vol en er zullen ook wel vele lichten zijn geweest.

Op de bovenste gaanderij, in de volle kerk met haar vele lichten, denk ik mij op dien herfstavond een onzer jongeren intellectu eel of althans een onzer jongeren, die, in hoog-opdoen van mooi-zelfvoelen, er zich voor houdt.

Hij is naar de kerk gegaan niet met neiging, maar uit plicht, of misschien ook wel niet uit plicht, maar met neiging, doch dan met, voor een gereformeerd kerkganger, vrij zonderlinge neiging.

Hij zit in de kerk met vooroordeel.

Ook deze jongeling toch doet aan problemensport; hoort er zoo bij.

Zij is hem, zooals je dat ook wel met andere sport hebt, tot een hartstocht geworden.

Kleeft daarbij de dwangvoorstelling, dat die gereformeerde predikanten de vele groote en machtige problemen van onzen tijd zelfs niet trachten te benaderen, veel minder op te lossen; maar doen alsof ze er niet zijn.

En nu zoo'n preek uit den ouden Heidelberger, dien hij, als kind, t'huis en op school, van buiten heeft moeten leeren en dien hij, op catechisatie en in de kerk, zoo dikwijls heeft hooren uitleggen.

Weet er alles van.

Ze kunnen er hèm niets nieuws van vertellen.

En van avond over die vraag 71: »Zal men ook de jonge kinderen doopen?« 't Is me een probleem!

Maar hij zit er nu eenmaal.

Krijgt het warm op de bovenste gaanderij, in de volle kerk met de vele lichten.

Valt z'n oog op een nabije venster.

Als hij er eens bij ging staan, het open drukte, er in ging zitten?

Gaat niet, om de menschen.

Blijft maar zitten.

Kan die preek wel droomen.

Begint al zoo'n beetje te droomen, dat hij zit in het open venster, dat hem de diep-slaap overvalt, dat hij er uit valt.

Zenuwschokkend schrikt hij op en meteen hoort hij, bij weer opdeinend bewustzijn, den prediker de woorden »geestelijke stroomingen« en »verdiepings« zeggen.

Woorden hier allerminst door hem verwacht, maar hèm zoo welklinkend en even dierbaar als het woord »Mesopotamië«, dat die oude ziel zoo gaarne van de lippen van haar leeraar hoorde.

Moet toch eens luisteren.

Hoort dan den prediker zeggen, dat er „sinds de 16e eeuw vragen en kwesties opgekomen zijn, die wij als christenen der 20ste eeuw onder de oogen hebben te zien." Verbetert snel dat „vragen en kwestica" met „problemen", maar is het er overigens roerend mee eens.

Uit dit ook, door wijs-knipoogend, dicht-lippensluitend, driemaal-hoofdknikken.

Dan heeft de prediker zijn oor en houdt het ten einde toe.

De drukkende zwoelte op bovenste gaanderij, in volle kerk met vele lichten, doet dezen mensch van rijpere jeugd geen oogenblik zijn levendige aandacht meer verliezen.

Als het einde hem overvalt is hij van zijn dwangvoorstelling omtrent de gereformeerde prediking genezen; van de beteekenis van den kinderdoop voor onzen tijd overtuigd en, wat de rijkste zegen van zijn kerkgaan is, voor het eerst verstaat hij, maar dan ook diep-innig, wat voor de richting, roeping en vreugde van zijn leven kan wezen en voortaan ook zal wezen de Doop.

Zulk een uitwerking is ook kenmerkend voor dit soort preeken.

* * *

Maar kenmerkend is er niet minder voor, dat zetten van onze gereformeerde belijdenis in het milieu van den tijd.

Dan wordt, wat Ferwerda terecht noemt: „de diepe kloof tusschen kerk en wereld en wereld belicht."

En dat is lang niet overbodig.

Om nu maar bij den kinderdoop te blijven.

Zooals dezer dagen de kranten berichtten, had verleden jaar October, het hoofdbestuur van de Dageraad, Vereeniging tot bevordering van de Vrije gedachte, een prijsvraag uitgeschreven voor het samenstellen van een brochure over het onderwerp »Los van de Kerk".

Voor vrijdenkers wel een aardig onderwerp en makkelijk ook, want er is heel wat literatuur over.

Alleen maar, er was een beding bij, hetwelk de heele onderneming bezwaarlijk maakte.

In de brochure toch, zoo berichtten de kranten, moest een pleidooi worden gegeven tegen *de onzedelijkheid, dat kinderen reeds bij hun geboorte worden ingelijfd bij het kerkgenootschap, waartoe hun ouders behooren.*

De broeders en zusters in de Vrije gedachte zullen er wel zooveel van begrepen hebben dat dit zag op den kinderdoop. Maar toen zij daar achter waren, stonden zij vóór de moeielijkheid om dáár nu de »onzedelijkheid" van te bepleiten.

Multatuli heeft eens een pleidooi gegeven tegen de onzedelijkheid van het hengelen.

Was nog te doen.

Doch te doen wat in die prijsvraag geëischt wordt, is zelfs voor een waschechten Vrijdenker onmogelijk.

Een onmogelijk als aan te toonen, dat een vader, die zijn jonggeboren kind aangeeft bij den burgerlijken stand, of, dat ouders, overtuigd, dat voor hun jongeborenen 'n operatie noodig is en hen dan ook doen opereeren, zich aan onzedelijke handelingen schuldig maken.

De exempelen liggen hier voor het grijpen.

Het was dan ook te voorzien, dat van de antwoorden op deze prijsvraag niet veel terecht zou komen.

Er kwamen, zoo berichtten de kranten, 17 in, doch 3 konden slechts in aanmerking komen.

Een van een ambtenaar aan het Bureau voor Statistiek, onder den nog altijd pakkenden titel: „Weg met de Priesterh erschappij!" en een van een Haagsche juffrouw, die er, lang niet ongepast, een woord van Mephisto had bovengezet.

Die twee kregen slechts 'n tweeden prijs.

En dan was er nog een derde antwoord ingekomen van een ambtenaar bij de Ned. Spoorwegen, onder den, voor hem veiligen schuilnaam „Zeemeeuw" en die kreeg maar een derden prijs.

Deze drie bekroonde antwoorden zijn echter van dien aard, dat De Dageraad er nog niet mee voor den dag durft komen.

Geen dezer brochures, berichtten de kranten, kan, naar het oordeel der jury, zonder meer worden uitgegeven, maar dienden alle herzien te worden.

Zat 'm natuurlijk in dat beding.

Het zonderlinge van heel die prijsvraaguitschrijving is echter nèt, dat de hoofdbestuurders van De Dageraad daarmee toonen, dat ze, al verluidde ook dat er een andere strooming onder hen is, nog steeds gekant zijn tegen de »organische" wereld- en levensbeschouwing. De »atomist" Democritus toch is, al wisten dit ook niet al de leden, van ouds de Schutspatroon dezer Vereeniging geweest. Maar wèl is het zonderlinge, dat die heeren zelf zoo slecht op de hoogte zijn van den Kinderdoop. Dit toch blijkt uit hun schrijven dat »kinderen *reeds bij hun geboorte* worden *ingelijfd bij het Kerkgenootschap*, waartoe hun ouders behooren".

Het eerste is immers maar een vrij zeldzaam geval en komt dan enkel voor bij Roomsche christenen als »nooddoop", en het tweede toont volkomen gemis van inzicht in de katholiciteit van den Doop. Het kind toch wordt »ingelijfd in de Christelijke Kerk" en 'n predikant doopt evenmin een, door 'n pastoor gedoopt, kind over, als 'n pastoor een door 'n predikant gedoopt kind.

* * *

Maar nu ziet u ook, dat het soort preeken waarvan Ds Ferwerda's preek een exemplaar is, lang niet overbodig is.

In deze preek toch, sprekend over den Kinderdoop en onze levens*richting*, doet hij allereerst hierin de beteekenis van dien Doop uitkomen, dat, tegenover den waan van het *zelfbeschikkingsrecht* in onzen tijd, God over het kind, reeds in zijn eerste levensdagen, beschikt; zegt: dit kind is het *Mijne* en daarmee de levens*richting* van het kind bepaalt.

Sprekend over den Kinderdoop en onze levens*roeping*, doet hij vervolgens de beteekenis van dien Doop hierin uitkomen, dat tegenover het, in onzen tijd voor onze rechten onze *plichten* vergeten, wij, reeds als kinderen gedoopten, geroepen zijn tot een leven naar christe*plicht*.

En, sprekend over den kinderdoop en onze levens*vreugde*, doet hij tenslotte de beteekenis van dien Doop hierin uitkomen, dat tegenover de in onzen tijd heerschende stemming van ontevredenheid en pessimisme, wij, als kinderen reeds gedoopten, aan dien doop de vrijmoedigheid mogen ontleenen, de door Christus voor ons verworven schatten ons ook persoonlijk toe te eigenen, en dat is de hoogste levens*vreugd*.

* * *

Preeken als deze zijn zoo dienstig om de heerlijkheid der Gereformeerde belijdenis al beter te doen verstaan en dus wat in ons midden zwak staat te sterken.

Maar ook zoo dienstig om wat buiten ons staat of kwam te staan, te winnen of te herwinnen.

De pastor loci van een groote dorpskerk vertelde mij de vorige week, dat zijn kerkeraad van deze preek 50 exemplaren, ter verspreiding in en buiten de gemeente, had besteld.

Er is vraag naar dit soort preeken; deze van Ferwerda beleefde, na korten tijd, reeds een tweeden druk.

Gelukkig is dit soort gereformeerde preeken niet zóó zeldzaam, als wel eens wordt beweerd.

Ik mag dit zeggen, omdat ik van dit soort vele heb gehoord, nog hoor en ook heb gelezen.

Maar preeken maken is een kunst, die, onze kritikasters mogen het zich voor gezegd houden, heel wat moeilijker is dan ze beoordeelen.

G.

Voor Kinderen.

NIEUWJAAR.

Dat zal, hopen we, spoedig voor ons aanbreken, over enkele dagen slechts.

Wel zal er groot verschil zijn tusschen nu en een jaar geleden. En zelfs de jonge lezers zullen daarvan wel reeds iets bespeurd hebben.

Geen schoolatlas, die vóór een jaar nog deugde is meer goed, geen kaart van Europa meer bruikbaar. Drie keizerrijken zijn veranderd in republieken. Sommige staten kregen nieuwe grenzen. Nieuwe rijken ontstonden. Vorsten werden ontkroond. Millioenen menschen leden gebrek. Denk maar aan Weenen, waar de nood zoo hoog steeg.

Maar ook buiten dat al, is er nog zooveel in het afgeloopen jaar veranderd, zoowel ten goede als ten kwade. De een is op school in een hooger klas gekomen, de ander werd door ziekte verhinderd voort te leeren. De een ging van den zomer prettig uit, de ander moest thuis blijven, wijl vader of moeder niet mee kon. De eene koopman of fabrikant deed goede zaken, de andere leed zware verlieren. Het zomerde dit jaar weinig, gelukkig bracht het land veel voort. En zoo was er allerlei wisseling met den dag. In het eene huis bracht de dood droefenis, in het andere verblijdde men zich wijl een kindje geboren was.

Kortom, we begrijpen als we ouder worden wat de Schrift bedoelt als zij spreekt van de »bewegelijke dingen". 't Zijn de aardsche, die wisselen en vergaan.

Maar diezelfde Schrift zegt ons ook, dat er ook onbewegelijke dingen zijn, die blijven zullen, en zij spreekt van een onbewegelijk Koninkrijk, dat alle ontvangen, die in den Heere, den Onvergankelijke, hun sterkte hebben. Daarom zegt het lied:

Een hebben wij van nooden
Die, ziet Hij de aard' vergaan,
De heem'len weggevloden,
Kan zeggen: Ik blijf staan,
Die met de wentelingen
Van tijd en eeuwen spot
En in hun wisselkringen
Zijn grooten naam schrijft: God

In 't koninkrijk van dien Eenen zal geen oud- of nieuwjaar meer gevierd worden. Want »daar« zal geen tijd meer zijn«.

Vijf-en-dertig eeuwen geleden reisde een man door de barre woestijn van Noord Arabië. Hij was even over de tachtig. Toch was zijn oog niet verdonkerd, zijn kracht niet vergaan. Want hij, Mozes, de man Gods, kon nog veertig jaar lang een groot volk leiden en besturen op den weg van Egypte naar Kanaän.

Ook die krachtige grijsaard had wel zeer veel veranderingen aanschouwd, allereerst in zijn eigen leven. Reeds bij de geboorte bedreigde hem de dood. Wonderbaar gered, werd hij als Egyptisch prins opgevoed. Groot geworden, zag hij zich door een onvoorzichtige daad genoodzaakt te vluchten, veertig jaar oud. De tweede veertig bracht hij door als herder in de woestijn. De laatste even eens, doch nu als leidsman van een groot volk, dat het Egyptische diensthuis verliet, om rust te hebben in het beloofde land Kanaän. Hij was als klein kind temauwernood aan de woede van den Egyptischen Farao ontkomen. Na tachtig jaar stond hij voor een anderen Farao, om dien Gods oordeel aan te zeggen. Hij had den vorst met zijn leger zien verdrinken in de Roode Zee, en het volk Israël heerlijk bevrijd. Hij had de wonderen des Heeren in de woestijn aanschouwd, gelijk de hoogheid van het volk dat hij geleidde.

Veel was veranderd, veel weggevallen, veel gekomen, lief en leed, goed en kwaad. Maar de Heere was dezelfde gebleven, en Mozes de dichter sprak het uit in den negentigsten Psalm, waarvan het eerste vers zegt:

Gij zijt, o Heer, van d' allervroegste jaren
Voor ons geweest een toevlucht te gevaren.
Eer berg en rots uit niets geboren waren,
Eer d' aarde rustt' op hare grondpilaren,
Van eeuwigheid, o God, die eeuwig leeft,
Zijt Gij de God, die eind noch oorsprong heeft.

En nu wij zelf.

Wat zal het nieuwe jaar ons brengen: blijdschap of droefheid, vreugde of leed, gezondheid of ziekte, voorspoed of tegenspoed.

Dat is den Heere alleen bekend, en Hij alleen beschikt er ook over. Onze dagen zijn bij Hem geteld, onze tijden in zijn hand. En dat is een zegen. Want waar zou het heen, indien wij alles besturen moesten? Wij zijn veranderlijk, nu hoopvol, dan ontmoedigd, nu zwak, dan sterk. Maar van den Heere God staat geschreven, dat Hij onveranderlijk is, gelijk de Psalmist zegt:

Maar schoon 't alles om moog keeren,
Gij blijft staande, o Heer der Heeren.

Laat ons daarop vertrouwen en dien God vreezen. Dan zal Hij ons leiden, voor ons zorgen, bij al ons doen en laten, in huis, op school, in de werkplaats, op kantoor, overal. Hoe het dan ook loope, het nieuwe jaar zal ons dan een goed jaar, een jaar des Heeren zijn.

En voorts zij 1920 voor alle vrienden en vriendinnen rijk gezegend voor tijd en eeuwigheid?

BRIEFWISSELING.

R. E. Uw vraag kwam wel wat laat, daarom slechts dit: Schrikkeljaren komen om de vier jaar voor. Wil men weten, of het jaar na 1600 een schrikkeljaar is, dan deele men de twee laatste cijfers door 4. Gaat dat op, dan is het jaar een schrikkeljaar. De eeuwjaren teilen slechts om de 400 jaar mee 1600, 2000, enz.

A. M. J. te S. (H.). U ontvangt of ontvingt een afzonderlijk schrijven.

Hoogenbirk.

Buitenland.

Gemengd Nieuws.

Joden en de uitlegging van het Oude Testament. Het is meermalen opgemerkt, dat in de laatste tijden van Joodsche zijde weinig gedaan is voor de verklaring van het Oude Testament. Wel hebben Joden, die tot het Christendom bekeerd werden, in dezen belangrijke diensten bewezen, men denke slechts aan de belangrijke studiën van Edersheim. Joodsche geleerden hebben nu en dan den arbeid van Christelijke schrijvers in deze gaarne erkend. In dit verband is een uiting van den heer Claude Montefiore in de *Jewish Guardian* opmerkelijk. Deze schreef: »Indien iemand inlichtingen omtrent of uitlegging van eenig deel van den Hebreeuwschen Bijbel begeert, zal hij die niet putten uit boeken door Joden geschreven. Alle goede en bruikbare commentaren zijn door Christelijke geleerden geschreven, en dat niet alleen door Engelschen, maar ook door Franschen en Duitschers. Daar is niet een enkele eerste klas commentaar door een nog levend Joodsch geleerde geleverd over de Profeten of de Psalmen. Zelfs zijn de vijf boeken van Mozes verwaarloosd."

Dit is te verklaren uit het feit, dat Joodsche geleerden zich meer toeleggen op de studie van den Talmud, dan op die van het Oude Testament.

Stemmen tegen het Vredesverdrag. In »Auf der Wacht« no. 42 leest men, dat het geweten der Evangelische Christenheid op menige plaats begint te spreken. In zijn »Evangelischen Wochenbriefen« deelt prof. Deissmann onderscheidene voorbeelden daarvan mede. Hij spreekt o.a. van een groote protestvergadering in de Albert Hall te Londen, waarin een ernstige toon werd aangeslagen. Dan wijst hij op een verklaring van verering vooraanstaande Engelschen met den bisschop van Oxford bovenaan, waarin o.a. staat: »In zijn geheel zijn de bepalingen van het Vredesverdrag een hoon aan den geest der veertien punten van Wilson, en feitelijk een trouwbreuk tegenover den overwonnen vijand.« Ook de Society of Friends (de Kwakers) heeft opnieuw, gelijk te voren menigmaal, ernstige woorden gesproken. In Zwitserland schrijft professor Bovet, redacteur van »Geweten en Leven«, die gedurende den oorlog een warm vriend van de Entente was, dat in het Vredesverdrag »een kenselijke woordbreuk« gevonden wordt. Ook haalt de hoogleeraar woorden aan van Dr. J. A. Cramer en Dr. J. W. Pont als vertegenwoordigers van den »Nederlandschen Wereldbond van Kerken«, waarin geprotesteerd wordt tegen de handeling der verbonden machten, door het niet nakomen van een op zich genomen zedelijke verplichting.

Nog wordt medegedeeld, dat ook de Hollandsche Doopsgezinden geprotesteerd hebben.

Ds. L. J. Hulst. Wij vonden in »de (Amerikaansche) Wachter" de volgende mededeeling:

„Op den 4den November mocht onze zilverwitte Nestor, Ds. L. J. Hulst, herdenken hoe hij voor nu 70 jaren in den dienst des Woords mocht worden bevestigd. »De Wachter" feliciteert hem van harte met dit zijn jubileum. 't Is een voorrecht, dat schier geen enkel Dienaar des Woords te beurt mag vallen. Welk een rijk leven ligt achter dezen grijzen Dienaar, rijk in beteekenis ook voor onze kerken. Ds. Hulst is een stuk historie. Wij verheugen er ons in dat de Heere hem nog weer, tegen alle verwachting in, van het krankbed wilde oprichten. Vertrijke de Heere den laten avond van zijn leven met de keur zijner zegeningen."

Wij sluiten ons bij dezen wensch van harte aan. Een zeventigjarige dienst in het Woord Gods is een zeldzaam voorrecht.

Een schuld van millioenen. Het bekende Rijnsche Zendinggenootschap staat voor een schuld van millioenen. Het kon gedurende den oorlog — in onderscheiding van andere Duitsche Zendinggenootschappen — zijn arbeid met name in Ned. Indië, Zuid-West Afrika, Nieuw-Guinea bijna onbeperkt voortzetten. Maar daar de geldmiddelen daarvoor in den regel niet van uit Duitschland konden overgemaakt worden, moesten deze in het buitenland opgenomen worden, waarvoor in Duitschlands dekking moest gedeponeerd worden. Daardoor zijn geldmiddelen in de Kaapkolonie, bij Hollandsche banken, in China en zelfs bij de Engelsche Unieregeering opgenomen. Deze gelden hadden, nu zij ten deele moeten betaald worden, uit de inkomsten der Zendinggenootschappen gedurende den oorlogstijd kunnen voldaan worden, vooral omdat het Rijnsche genootschap in het laatste jaar zoo hooge ontvangsten had te boeken, alsnog niet bij zijn bijna honderdjarig bestaan het geval geweest was.

Maar de vreeselijke daling van de Duitsche valuta in het buitenland heeft alle berekening te schande gemaakt. Daar tegenwoordig het pond sterling in plaats van met 20 nu met 100 mark; de Chineesche dollar in plaats van 2 nu met 5 mark; de Hollandsche gulden in plaats van met 1.70 met 8 tot 11 mark betaald wordt, zoo bedraagt de in het buitenland opgetoopen schuld over de acht millioen mark! Dit gaat de middelen van het genootschap ver te boven. Wanneer het op dit oogenblik geen crediet meer verleend wordt, of als het verplicht wordt al het opgenomen geld te betalen, is aat het voor een bankroet. Nu is voorloopig slechts een deel der vorderingen opeischbaar. Maar dit neemt niet weg, dat deze dagen een Hollandsche bank liet weten, dat na haar laatste afrekening nog 750 000 mark moeten gedeponeerd worden, als men niet wilde dat de geldzendingen naar Indië zouden ophouden, waardoor de daar arbeidende zendelingen geen tractement zouden krijgen. Daar al de bezittingen van het genootschap reeds als onderpand gegeven zijn, blijft geen andere weg open dan dat zij en vrienden een bijzonder offer voor zijn arbeid te vragen.

Mocht dit verzoek ook in Nederland weerklank vinden.

Het Rijnsche genootschap heeft zooveel en zoolang in onze Oost, tenkoste van zware offers en met zoo uitnemend gevolg, aan de Christianiseering der inlandsche bevolking gearbeid!

Winckel.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

Onder de collecten in dit numer verantwoord wordt een gift vermeld die wel aandacht verdient. Medan zond f 23.10, terwijl voor een jaar maanden een bedrag groot f 287 aan contributie is verantwoord.

Eerst dus *betaling* van contributie en daarna nog een buitengewoon bedrag aan giften.

Dat is eens de Gereformeerde leer in toepassing brengen.

Een voorrecht is het, dat er altijd te werken overblijft.

Als er één provincie is bewerkt in het bijna afgeloopen jaar, dan is het de provincie Groningen. Met meer dan *f* 4000 ging deze provincie vooruit. Het Provinciaal Comité zag grooten zegen op zijn arbeid, maar toch blijkt dat nog niet alles afgewerkt is.

Voor de correspondenten blijft de nalezing nog over.

Dat zit zoo. Het voorstel van Directeuren om de contributie met 25 pCt. te verhoogen, was niet naar de provincie Groningen gezonden. Daar was reeds zóóveel gedaan, dat het vermetel zou zijn geweest om nu nog eens om 25 pCt. verhooging te komen.

Maar niet alle leden en contributanten hadden hunne bijdrage verhoogd, en, zoo overlegden sommige correspondenten, tot deze broeders en zusters kan en moest het verzoek worden overgebracht.

En bij tal van hen werd deze gedachte ontvangen en besamd, zoodat er nu afrekeningen inkomen die bedragen vermelden, nog hooger dan het bedrag der ingekomen kwitanties.

Het is wel jammer, dat niet alle provincien te organiseeren zijn als Groningen, maar het behoeft niet overal op dezelfde wijze te geschieden.

Voor de broeders in Groningen zal het eene verrassing zijn, zoo op de eerstvolgende vergadering van het Prov. Comité zulke verblijdende berichten inkomen, en een spoorslag tevens om waar Br. Blom met »de zegen« heeft gevischt, nog eens met den hengel te beproeven of er »nog vischt« zit.

Zal de maand December even groot bedrag aan collecten opbrengen als vorig jaar, dan zal er nog wat moeten gewerkt.

Over de collecten een enkel woord. Het spreekt vanzelf, dat de collecten in 't laatst van 't jaar